

Icke-kristna källor för Jesus och kristna tron

Sammanställningen är gjord av Tore Jungerstam, doktorand Åbo Akademi. 2025.

All forskning publiceras på www.urhistorien.com samt torejungerstam.academia.edu.

Ibland sägs att det finns inga uppgifter om Jesus förutom det som finns i Nya testamentet. Det stämmer verkligen inte. Gary Habermas listar nitton olika icke-kristna källor från de första två århundradena som nämner Jesus eller den framväxande kristna tron.

En synopsis av vad de har att berätta om Jesus ger en bild i harmoni med vad Nya testamentet har att berätta från evangelierna till breven. Det mest centrala om Jesus kan man förvånande nog lära sig enbart genom dessa icke-bibliska källor. Det här är en kort sammanfattning från Gary Habermas mycket omfattande bok som varmt rekommenderas för alla som är intresserade av frågan.¹

De olika källorna

Det finns romerska, judiska, övriga icke-kristna, gnostiska samt förlorade verk som citeras av andra.

Romerska källor (7 st)

Tacitus (55–120). Romersk historiker.

Josefus (37–97). Judisk (icke-kristen) historiker som skrev för romarna.

Suetonius (117–138). Romersk historiker.

Thallus (samtida med Jesus). Hans texter är kända från senare källor.

Plinius den yngre² (skrev ca 112). Romersk guvernör och författare.

Kejsar Trajanus (53–117).

Kejsar Hadrianus (76–138).

Judiska källor (icke-kristna) (2 st)

Mishna och Talmud. De överfördes muntligt under lång tid.

Mishna tecknades ner ca 200 och Talmud ca 350 framåt.

¹ Habermas: *Resurrection: Volume 1 Evidences*, 165–226. 2024. B&H Academic. Brentwood.

² *Pliny the Younger*.

Andra icke-kristna källor (2 st)

Lucian (ca 125–180). En satiriker som gjorde narr av den kristna tron.

Mara bar Sarapion (Senare delen av första århundradet, kan vara senare). Han skrev ett brev till sin son.

Gnostiska källor (4 st)

Tomasevangeliet (100–200).

Sanningens evangelium (135-160).

Johannesapokryfon³ (ca 120-180).

Traktatet om uppståndelsen⁴ (150–200).

Andra förlorade verk (som nämns/citeras i andra verk) (4 st)

Pilatus handlingar⁵ (tidigare än 150).

Flegon⁶ (ca 100–130).

Petrusevangeliet (ca 150).

Celsus (160–180) Grekisk filosof.

Vad sägs om Jesus i dessa skrifter?

Vilken bild målas upp av Jesus om man gör en synopsis från dessa källor. I den här sammanställningen lämnar jag bort de gnostiska verken.

Om hans liv och person

1. Jesu verksamhet var centrerad i området som innefattar dagens Israel inklusive det som idag ofta kallas Västbanken, som utgörs av delar av Samarien och Galiléen. (Tacitus, Lucian, Pilatus handlingar)
2. Jesus föddes av en jungfru (Celsus)
3. Jesus hade en bror som hette Jakob (Josefus)
4. Jesus, liksom hans familj, var fattiga (Celsus)
5. Han var känd för att vara en vis man med hög moral som levde etiskt rätt (Josefus, Mara bar Serapion)
6. Resultatet av hans tjänst var att han drog till sig lärjungar, såväl från judar som hedningar, alltså icke-judar. (Josefus, Celsus)
7. Han tillbads efter sin död som Gud och Messias. Han kallades också Människoson (en messiansk titel) och kung. (Plinius den yngre, Lucian, Josefus, Celsus, Mara bar Serapion).

³ *The Apocryphon of John*. Kallas också ibland Johannes hemliga bok.

⁴ *The Treatise on the Resurrection*.

⁵ *Acts of Pontius Pilate*.

⁶ Phlegon med engelsk stavning

Jesu undervisning

1. Han ses med en filosof med en distinkt undervisning (Lucian, Mara bar Serapion)
 - a. Behov av omvändelse (Lucian)
 - b. Vikten av tro och lydnad (Lucian)
 - c. Ett brödraskap av alla troende (Lucian)
 - d. Vikten av att överge gudar som hör till andra trossystem (Lucian)
 - e. Tillbedjan av Jesus själv – endera att det undervisades om det eller att det blev resultatet av hans undervisning (Lucian)
 - f. Tron på odödlighet och frånvaro av rädsla för döden var ett resultat av hans undervisning (Lucian)
 - g. Jesus varnade för synd, troende svor eder om att inte handla orättfärdigt (Plinius)
 - h. Troende samlades tidigt för att lovsjunga Kristus (Plinius)
2. Jesus utförde mirakler (Josefus (?), Celsus, Pilatus handlingar)
3. Jesus kastade ut demoner (Celsus)
4. Jesus profeterade om saker som senare skedde (Flegon, Celsus, Josefus)
5. Jesus förutsåg sin egen uppståndelse (Judasevangeliet, Celsus)
6. Jesus åt den sista måltiden med sina lärjungar (Celsus, Plinius)
7. Jesus undervisade om att han skulle komma tillbaka (Celsus)

Om Jesu död

1. Efter en rättegång ansåg de judiska ledarna att Jesus var skyldig att undervisa hädiskt och leda Israel vilse (Talmud, Mishnah)
2. Efter att ha lidit av förföljelse och som en konsekvens av hans undervisning blev Jesus dödad (Lucian, Celsus)
3. Jesus dog under den romerske prokuratören Pontius Pilatus (Tacitus) som korsfäste honom (Josefus, Talmud, Lucian, Pilatus handlingar) när Tiberius var kejsare (Tacitus, Flegon).
4. Korsfästelsen skedde under påsken (Talmud)
5. Jesus spikades upp på ett kors (Pilatus handlingar, Tacitus, Flegon (?))
6. De som avrättat Jesus spelade (gambled) om hans kläder (Pilatus handlingar)
7. Det blev tecken i naturen, mörker täckte landet i tre timmar pga av solförmörkelse (Thallus, Flegon) och stora jordbävningar skedde (Flegon)
8. Hans ben krossades inte (Celsus)
9. Jesus dömdes orättvist och de judar som dömt honom dömdes senare av Gud (Mara bar Serapion)

Jesu uppståndelse

1. Efter Jesus död återuppstod hans undervisning igen i Judéen (Tacitus, Suetonius, Plinius)
2. Jesus hade uppstått och rapporterats ha setts av lärjungarna, tre dagar efter korsfästelsen (Josefus)
3. Jesus visade sig på nytt och visade upp märkena efter spikarna och andra sår (Flegon, Celsus)

Kristna läror

1. Kristna fick sitt namn efter grundaren Kristus, vars lära de följde (Tacitus, Lucian)
2. De troende var från alla samhällsklasser, åldrar, platser; såväl kvinnor som män. (Plinius)
3. Jesu död innebar frälsning för kristna som var trogna hans lära (Lucian)
4. Kristna trodde på sin egen odödlighet och var inte rädd för döden (Lucian)
5. Troende hade heliga skrifter som de ofta läste (Lucian)
6. De föraktade materiell egendom och ägde saker gemensamt (Lucian)
7. De troende hjälpte varandra med vad som behövdes, t.ex. mat. De besökte fängslade medlemmar. (Lucian)
8. De troende var så villiga att hjälpa att de också utnyttjades av skrupellösa personer (Lucian)
9. Kristna möttes tidigt, innan gryningen, på en speciell dag (antagligen söndag). Där sjöng de hymner och tillbad Kristus som Gud. Därefter samlades de för att dela en måltid tillsammans (Plinius)
10. Speciella positioner i församlingen nämns. Två kvinnliga diakonissor nämns (Plinius)

Den kristna tron sprids – förföljelse

1. Efter Jesu död och de rapporterade uppenbarelserna av den uppståndne Jesus övergav lärjungarna inte den undervisning Jesus gett dem (Josefus)
2. Vid medlet av det första århundradet (ca 50) hade den kristna doktrinen, speciellt berättelsen om Jesu korsfästelse och uppståndelse, spridits runtom Medelhavsområdet. Faktum är att skeptiker började ge rationalistiska förklaringar för de övernaturliga påståendena antagligen med början direkt efter händelserna, men i skrift inom 20 år från händelserna. Dessa rationella förklaringar fortsatte med början direkt efter uppståndelsen fram till medlet av det första århundradet (Thallus, rapporteras även av Justinus Martyren, Celsus och Tertullian)
3. Den kristna läran hade nått specifikt Rom innan år 49, mindre än 20 år efter Jesu död. Då fördrev kejsar Claudius judarna från staden på grund av vad som uppfattades vara inflytande från Jesu undervisning. (Suetonius)
4. Vid tiden för Neros regeringstid (54–68) levde fortfarande kristna i Rom (Tacitus, Suetonius)
5. Innan år 79 fanns det kristna även i staden Pompeji (staden blev begravd i aska det året). Man har hittat kristna inskriptioner i staden
6. Kristna fanns i Jerusalem när staden föll för romarna år 70 (Tacitus, Välsignelse nummer 12 av de "Aderton välsignelserna"⁷)
7. De kristna förföljdes (Brev från kejsarna Trajanus och Hadrianus)
8. Fem av Jesu lärjungar dömdes till döden (Talmud)

⁷ Det som avses är från en judisk bön "Amidah" med rötter i det andra templets period. Välsignelse nummer 12 har sina rötter kring tiden för templets förstörelse i Jerusalem. Där nämns specifikt kristna som en grupp.
Se: <https://cojs.org/eighteen-benedictions-benediction-heretics/>.

9. Efter den stora branden i Rom skyllde Nero den på de kristna, som beskrevs som en grupp som hatades av befolkningen i Rom. Som ett resultat arresterades många troende. De anklagades, hånades och torterades till döds, bland annat genom att korsfästas och brännas till döds. Detta resulterade i att befolkningen fick ett visst medlidande med de kristna. Tacitus skyller detta på Neros grymhet. (Tacitus)
10. Kristna rapporterades som lagbrytare under hela perioden från och med Jesu död tills att kristendomen blev romersk statsreligion. (Plinius, även kejsarna Trajanus och Hadrianus). Kristna anklagades för:
 - a. Att samlas i hemlighet
 - b. Bränna sina barn
 - c. Dricka blod
 - d. Vara kannibaler
11. Kristna identifierades, förhördes, torterades och avrättades. Om de förnekade att de var troende genom att gå med på att tillbe Caesar och de romerska gudarna blev de frisläppta. Men Plinius noterar att riktiga troende aldrig skulle göra sig skyldiga till att förneka Kristus på det sättet. (Plinius)
12. Kejsar Trajanus ville mildra förföljelsen av kristna något. Om de kristna omvände sig från sin tro och tillbad de romerska gudarna var det tillräckligt för att de skulle friges. Han ville inte att kristna aktivt skulle spåras upp.
13. Kejsar Hadrianus ville få slut på trakasserierna av de kristna. Han ville till och med att man skulle ta itu med sådana som behandlade kristna hänsynslöst. Men var kristna skyldiga, skulle de straffas.

Slutsats

Det finns ett förstummande antal fakta från forntida utombibliska källor som beskriver detaljer om Jesus, hans liv, lära, död och uppståndelse som är i harmoni med vad Bibeln beskriver. Likaså är bilden av kristna och den situation som rådde under det första århundradet den samma som Nya testamentet ger. Det är anmärkningsvärt hur tidigt det kristna budskapet hade spritts till imperiets centrum, Rom, och hur många som redan blivit kristna kring Medelhavsområdet. De kristna blev snabbt tillräckligt många för att motivera förföljelse mycket tidigt.

Det tidiga budskapet innefattade bland annat:

1. Jesus var Gud
2. Jesus dog på ett kors
3. Jesus uppstod
4. Jesus visade sig för lärjungarna
5. Man samlades för att fira nattvard

Utgående från enbart utombibliska källor kan man teckna en helhetsbild av såväl Jesu liv, hans lära och även vad som händer efter Jesu död och uppståndelse: hur den kristna tron sprids i Medelhavsområdet vilket leder till förföljelse mot den framväxande kyrkan. Allt detta är i harmoni med vad Nya testamentet har att berätta.